

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hiob

Brenz, Johannes

Haganoæ

VD16 B 3079

Cap. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36516

mors antea tenebricosa, nunc per Christum, aut Verbum Dei facta est lucida, et splendida: est enim Christus lux et vita, quem si ad mortē, adtuleris, dispellet omnes mortis tenebras, et uiam illuminat, ut sciamus quā sit eundem. Hinc abiecta desperatiōe, oritur gaudium et exultatio. Habet et mors suum ordinē per Christum: de alteris enim dicitur: mors sanctorum preciosa: de alteris, mors peccatorum pessima.

CAP. XL

R Espondens Sophar Naamathites, dixit.

Nunquid multis uerbis non respondendum erit? nunquid uir loquax iustificabitur?

Soli tibi homines tacebunt, ut irrideas, & non confundaris?

Dicis, munda est doctrina mea, & purus sum in oculis tuis.

Vtinam quis daret, ut Deus loqueretur, & aperiret labia sua tecum.

Et adnunciaret tibi secreta sapientiæ, quod dupliciter maiora posset intērare, & tūc intelligeres, quod sit tibi Deus, magis propitius, quam iniquitas tua ferat.

N :

ANNOT. IN HI OB

DIVERSA LECTIO.

Pro dupliciter maiora posset intentare, Hebraeus habet כפלים לתושיה quod uarie transferitur propter illā dictionem תושיה quae uariam habet significationem. Græcus ita legit, ὅτι διπλῶς ἐστὶ τῶν κατὰ σέ id est duplex erit in his rebus quæ secundum te sunt: uetus tralatio sic habet, quod multiplex lex eius esset. Alij ita interpretantur (multis efficeretur) ut sit sensus, si tibi Deus adnunciaret secreta sententiæ suæ, multis efficeretur, ut intelligeres minora à te exigi, quàm mereatur iniquitas tua, pro multis autem apud Hebræos est כפלים quod duplicia significat, & phrasi Hebræa, multa, ut Esaiæ 40. Suscepit de manu Domini duplicia, id est multam gratiam pro peccatis &c. Mea uero opinione, nō incommode ita transfertur, utinam Deus adnunciaret, quod dupliciter maiora intentare posset &c.

NUMQUID MULTIS VERBIS &c.

Adcedit tertius amicus Sophar Naamathites, prudentiæ suæ contra Hiob specimen factururus: principio exprobrat Hiobi multiloquiū, sed quàm cādide, ipse uiderit. Licet enim sermo Hiobis aliquāto uerbosior sit, ita tamen fert iudicij grauitas, quam si probe consideraueris, pauciora pro rei magnitudine dicere uideris, usq; adeo nullus sermo tā longus est, qui ad uerū explicare posset, grauē iudicij horrorē. In alijs autem

bua uer

but non necessarijs multiloquū esse, est stultiloquum
 effectantū enim abest, ut in multiloquio sit prudentia
 ut stultitia non inuenias indicē magis propriū. Præte
 rea usque adeo odit Deus multiloquium, ut nec oratio
 nem loqui bonam, si multiloqua fuerit, suscipiat: et
 quæ apud Ethnicos erudita breuiloquētia cōmēdata fu
 erit, uel unus Homeri de Menelao uersiculus testatur
 τὸν γὰρ μὲν ἄλλα μάλ' ἀλιγέως, ἐπεὶ οὐ γὰρ
 λιγέως, id est non is multa quidē, uerum argutiss
 me, quippe pauciloquus.

AN VIR loquax IVSTIFICABITVR &c.

Quia in multiloquio non deest peccatum, et nō
 qui multa, sed qui uera dicit, benedicit.

SOLI TIBI HOMINES TACEBUNT.

Id est, tibi ne soli, loquendi auctoritatē adrogas, Garrulus non
 palas ne, tua uerba Apollinis oracula esse, nec alijs uitat peccatū
 liceat te arguere, et mendacij conuincere. Prouerb. 10.

DICIS MVNDA EST DOCTRINA &c.

Supra, in fine Capituli Sexti, dicit Hiob, se loqui
 uerissima, nec quenquam posse mendacij se arguere,
 quod de ratione ad afflictionis intelligendum est, uera
 enim loquitur, et unā cum Dei testimonio sentit, dū
 docet, se inuitio citra causam ad afflictum. Nūc Sophar
 confert inter se blasphemias et doctrinā Hiobis: atq;
 ex blasphemijs consecutaneū putat, doctrinam etiam
 amplam esse, qui enim, inquit, conuenit, quod doceas

ANNO T. IN HIOB

se infontem, à Deo percussum, & interim in Deum blasphemias, an ne munda et pura doctrina fuerit, tanta impietate fermentata? Tu uero sic habeto, munda est Hiobis doctrina, quoties innocentiam suam uindictat, & se citra causam adflictum testatur, ea enim Euangelij ratio est, ut omnis per fidem iustificatus, innocenter patiatur, quicquid adflictionum acciderit.

Immundus uero sermo Hiobis est, quoties grauitate iudicij & furoris Domini impulsus in Deum, pro impiorum atq; damnatorum more furit atq; insanit: nec mirum, si interim impatientius loquatur, quum nemo sit, qui in inferno confiteatur & laudet Dominum.

VTINAM QVIS DARET VT DEVS &c Sophar, probaturus Hiobem iuste adflictum, ab occulto dei iudicio $\pi\delta\alpha\sigma\kappa\epsilon\upsilon\eta\varsigma$ uice optat ut aperiat Deus thesaurum sapientiae suae, et penetralia prudentiae: quibus rebus manifeste declaratur, multo maiora esse peccata, quam praesens adflictio, neq; tantum suppliciorum irrogari, quam meriti sit, id quod admodum uerum est: si enim iniquitates obseruaueris

Adflictio propter peccatum aut probatio est.

Domine, quis sustinebit? non enim est in terra, qui faciat bonum, non est usq; ad unum. Sed in adfligendo Dominus duplicem habet respectum: alterum, ad peccata, ad ueterem Adam: alterum, ad fidem, ad nouum hominem. Si respiciat peccata, riuus semper adfligit, quam meritum sit: & hoc respectu, iustissime faceret.

eret, etiam si totum orbem, in abyssum inferni detru-
deret: sin respiciat fidem, suam ipsius promissionem,
fide possessam, aut nouum hominem in Christo renas-
citur, que quid infligit, non tanquam supplicium infli-
git, sed ut sit *πειρα τήλεον*, id est, tentatorium, &
malis suis declarandæ officina.

Nunquid inuestigando Deum, inue-
nies, & perfecte omnipotentem reperiens.

Altior est cælo quid facies? profundi
in inferno, quomodo cognosces (eum?)

Longior terra, mensura eius, & latior

Si (oia) subuerterit, aut constrinxerit,
aut in unum coniecerit, quis contradicet ei?

Ipsa agnoscit uiros uanos, & uidit ini-
quitate, & non intelligeret?

Vir uanus superbit, & (ut) pullus on-
gri (sic) homo natus.

NUNQUID INVESTIGANDO DE-
UM etc. Ante reprehendit Sophar Hiobem, quod
innocentiam suam, nimio multiloquio, & magis præ-
frase, quam pie uindictet, quando nemo in conspectu
Dei iustificetur, nunc illud ipsum probat ex occulto dei
iudicio. q. d. noli te coram Deo innocentem iudicare,
quia occulta sunt eius iudicia, nec quisquam ea penetrare

ANNOT. IN HIOB

re potest, etiā si nescias te impie egisse, neq; fueris
 bi alicuius criminis conscius, agnoscit tamē Deus, et
 scōditorū rimator. **ΚΑΡΠΟΡΥΘΩΣΗΣ** Quis ergo
 deat se aduersus Dei iudiciū eleuare, et abscondi
 iudicia eius se cognouisse gloriari? Vnde et Paulus
 clamat, O profunditatem diuitiarum sapientiae et
 gnitionis Dei, quā inscrutabilia sunt iudicia eius, et
 imperuestigabiles uiae eius. Altior est caelo, profundior
 inferno, longior terra, latior mari, potentior omnibus
 creaturis, et si omnia conculcasset, et in nihilum redi-
 geret, neminem haberet aduersatorem, aut cōtradictorem.
 Omnia enim sunt in manu sua posita. Iam ut
 maxime ratione humana, Deus comprehendi nō potest,
 nec iudicia eius occulta, penetrari queant, fidei ta-
 men in Christum omnia possibilia sunt: Deus enim
 per se se imēsus, factus est in Christo dimensus, ut pos-
 sit **FIDE** comprehendi, ut est Ephes. 3. Flecto genua
 mea ad patrem Domini nostri Iesu Christi, ut ualeatis
 adsequi, cum omnibus sanctis, quae sit latitudo
 longitudo, profunditas et sublimitas, et ut fides Deum
 comprehendit, ita Deus libēter sinit se fide capere.
 Cuius rei exemplar habes in Iacob, qui luctabatur
 cū Deo per fidem, usq; ad mane, et praeualuit, unde
 cognomen sortitus **יַעֲקֹב** hoc est uincens di-
 um, sic et Mose, Exodi. 32. coeperat Deum fide
 promissionem, adeoq; fortiter tenuerat ut diceret do-
 us dimitte

ur: dimitte
 esse incom
 gelio fit, qu
 IPSE
 Hoc est,
 dema, ut a
 tatem, sed
 cui corā h
 corā Deo u
 sed intumē
 ut homo u
 cor, et ph
 cui carea
 duo, quod
 VIR
 Quasi
 ni intellig
 tem: quis p
 rei, aut cor
 et tumidi
 uerfus eiu
 phar hio
 et genera
 hominis p
 dis huma
 onagri p

us: admittite me &c. Proinde, quod Sophar ait, Deum esse incomprehensibilem, intelligas lege, nam Euangelio fit, quantum satis est, comprehensibilis.

IPSE AGNOSCIT VIROS VANOS.

Hoc est, tanta præditus est Deus & scientia et prudentia, ut agnoscat non solum externam hominis impunitatem, sed & internam uanitatē: nam etiamsi extrinsecus corā humano iudicio, iustus uidearis, non tamen corā Deo iustificaberis, qui non iuxta laruam externam sed internam impietatē iudicat: aliter uidet hō, aliter deus, homo uidet quæ adparēt, dominus autem intuetur cor, & pbat renes: proinde, ut maxime externis peccatis careas, semper tamen inuenit Deus in abscondito, quod iudicet, & digne punire possit.

VIR VANVS SVPERBIT.

Quasi diceret, quando ita se res habeat, quod Deum intelligat iniquitatem, etiam in penetralibus latentem: quis sane mentis, aduersus eius iudiciū insurgere, aut contra eum superbiret? sed quid plura? uani & tumidi hominis est, Deo insultare, & cristas aduersus eius iudiciū erigere. Tacite autem mordet Sophar Hiobem, tanquam uanum & turgidū hominem & generale gnoma, non tam Hiobis, quā uniuscuiusque hominis presumptuosam fiduciam, & audacem cordis humani temeritatem describit: nam ut indomitus onagri pullus, temere fertur in quæuis obuia, nec pos-

ANNOT. IN HIOB

Cor humanū indomabile. sit à licentia sua cohiberi, tanta est bestię feritas, nihil minus corde humano domabile est, fertur enim temere, in quęuis mala, inflatur, turgescit, spirat impetua gentia (est enim cor fiducia sedes) superbit etiam uersus Deum, & nihil non licentia conatur, si habena remissa ei fuerint, ut Gene. 11. Remissa erat

Cor humanū nihil moderabile finit. quantulum cordi sua habena. Sed uide quid moliatu ædificium cuius cacumen ad cœlū pertingat. Remissum erat frenum cordi Nebucadnezar, sed quid conatur? in cœlum, inquit, ascendam supra astra Dei, & habitabo solum meum. Quantam uero aliās malorum lernam, cor gestet, si tradetur in sua desyderia, uide Ro. 1. & Matth. 15. Itaq; lex data est, ut sit pædagogus, & pullum onagri, hoc est, hominem eximia ferum, coherceat: nā & non nihil hac caussa, crux p̄cipue imponitur, ut carnis ferocitatem comprimat.

Si tu direxisses cor tuum (ad Deum) & extendisses ad eum manus tuas,

Si iniquitatem, quę est in manu tua, longe abiiecisses, & non habitasset in tabernaculo tuo malignitas,

Tunc leuares faciem tuam sine macula, & esses firmus, nec timeres,

Similiter miserię obliuiscereris, sicut mare pertransit, ita (non) recordareris.

Et de meridie surgeret uita, emicaret
quasi mane.

Et confideres proposita spe, ac (ueluti)
defossus, securus dormires,

Et quiesceres, nec esset qui exterreret,
& contremiscerent faciem tuam multi.

Oculi autem impiorum deficiunt, effugium per-
itab eis, & spes eorum, exuflatio animæ est

STVDIREXISSES &c. Potes hæc tanquam
pernesim ad resipiscentiã, & peccatorum confessionem
intelligere, ut sit sensus: utcumque nunc adfligaris, hor-
tor & admono te, resipiscas, agnoscas te iusta pati,
dirigas cor tuum ad Deum, extendas manum tuam ad
precandum Deum, abijcias impietatem operum tuo-
rum, tunc enim purus et immaculatus coram Deo ad-
parabis, firmus constabis, miseriæ obliuisceris, om-
nia tibi bona adfluunt: quod si autem in impietate per-
maneris, peribis, ut impij, qui spe sua pudefiunt. Sed
si leges iuxta translationem supra positam, reprehensio-
nis est, qua Sophar ostendit Hiobem iuste adflictum:
Si pie, inquit, uixisses, uiueres nunc summa animi læ-
ticia, & fruereris dei benedictione, nec obruissent te
tanta mala: iam, quia te obruerunt tanta mala, im-
pius igitur es. Videntur autem & Sophar, & reliqui
amici Hiob, prorsus ignorare, quid sit, aut efficiat

Euangelion, & fides in promissionem Dei, sic et
 argumentatur contra Hiobem, quasi nullus unquam
 possit coram Deo, fide iustificari: proinde, confes-
 sionem putant, unumquemque iuste adfigi, quando
 Tria spectan-
 tia ad pietate-
 lus à peccato immunis sit. Porro, hoc loco tria enu-
 merat Sophar, ad pietatem spectantia. Primum, e-
 dirigere cor ad Dominum, quod aliàs dicitur: con-
 uertimini ad me, & ego conuertor ad uos, uertitur
 enim cor, per infidelitatem ad terrena, & carnalia
 rursum, per fidem cōuertitur ad cœlestia & aeterna.
 Secundum est, extendere manum, hoc est, orare, ma-
 nuum enim extensio, supplicum habitus est hæc di-
 tem externa manuum extensio, aliud non est, quam
 pedagogia et puerilis disciplina, ueræ orationi nihil
 tribuens, nihil adimens: ceterum uera manuū extensio,
 FIDES, est qua cordis manus porriguntur usque ad
 cœlū & faciem Dei. Tertium, est iniquitatem è manu,
 & è tabernaculo nostro eijcere: porro, iniquitas ma-
 nus operum nostrorum, iniusticia est, non eorum tantum,
 quæ p se mala sunt, quæ & mundus damnat,
 sed quæ iusta & bona sunt, nã & ea iniqua sunt, non
 ex operãte Deo (operatur enim Deus in nobis omnia
 bona opera, uelle, & perficere) sed ex adpendice car-
 nis: hæc inquam iniquitas, de manu nostra (id est, operi-
 bus) tollenda est, quomodo? FIDE. Sic enim Petrus
 ait: Fide purificatur corda, qua fide? Primum, de cœ-
 lestibus

lestibus bonis, si credideris, per Christum tibi omnia
 eterna bona, gratis donata esse: nihil operaberis, ut
 merearis, nihil boni tibi adscribes, sed Domino tuo:
 in operibus tuis, non quæres quæ tua, sed quæ Dei
 sunt. Dem, de terrenis bonis, si credideris Deum nu-
 tritorem tuum, & patrem familias, ac procuratorem
 esse, nō quæres in negocijs tuis quæ tua sunt, sed quæ
 proximi, nec calumniaberis proximiū propter opes,
 propterea quod eas in Domino abundantes, possideas.
 Quid igitur erit homini, dirigenti cor suum, exten-
 dens manus suas ad Deum, & expurgati opera sua
 iniquitate? leuare audet faciem suam coram Deo,
 sine macula, sine adcusatione: si enim cōscientia pec-
 catum, aut Sathan nos adcusauerit, Deus est qui iusti-
 ficat: Christus mortuus est & resurrexit, ut unā cum
 ipso resurgat pius, præterea firmus manet sine timore
 reprobantur enim pij confidenter, scientes nullā crea-
 turam posse sibi salutis suæ iacturam inferre, Rom. 8.
 Hæc obliuiscitur miseriæ, quæ citius aqua præter-
 fluente fugit, ut est Esa. 65. Non audietur ultra uox
 clamoris & fletus, &c. Apocal. 21. Absterget Deus
 omnem lacrymam ab oculis sanctorum, & mors ul-
 tra non erit, neq; clamor neq; dolor. Hæc omnia in
 Ecclesia implentur, in qua per FIDEM abstergun-
 tur lacrymæ, et abit dolor: dolet quidem corpus, sed
 interior homo de die in diem promouet.

Felicitas pij
 uiri.

ANNO T. IN HIOB.

ET DE MERIDIE SVRGERET
Meridie, id est, tempore opportuno, clarissime
apertissime, Esa. 58. Orietur in tenebris lux tua,
tenebrae tuae erunt sicut merides.

MANE. Id est, cito, Esa. eodē: Erumpet quasi
ne lumen tuū, & sanitas tua citius oriatur. Descri-
tur autem hoc loco benedictio, ut habes Deut. 28.

AC VELVTI DEFOSSVS.

Pius Verbū Domini habens, confidit, nihil timet
aduersarias uirtutes, securus nō tā somno, quā morte
NEC ESSET, QUI EX TERRERET.

Similia habes Leuit. 26. Dormietis, & nō erit qui
exterreat, & Soph. 3. Adcubabunt, & non erit qui
exterreat.

ET CONTRÉMISERENT FACIE
TVAM. Pius in Domino constans, omnibus aduer-
sarijs & potestatibus, etiamnum in coelestibus, for-
midabilis est, unde & Sathan, pios persequitur: im-
pium enim ei formidabiles essent, non persequeretur.

OCVLI AVTEM IMPIORVM

Antithesis est: pii benedicuntur in operibus ma-
nuum suarum, impij uero maledicuntur, nec consti-
dum iudicauerit eos Dominus, & spes eorum perit
propterea quod nō sit in Verbum domini, sed in su-
ipsoꝝ pꝛesumptionē, directā, unde pulchre admo-
spes impioꝝ hoc loco dicitur וַיִּפְּסוּ מַלְאָכָיו

animæ exufflatio, hoc est, spiraculum hominis uanum, quod Græcus ἀπόληξιν, id est, perditionem interpretatur, ut enim nihil potest hominis spiritus efficere, quamuis ingentia spiret, proijciens ampullas & sesquipedalia uerba: ita uana est impiorum spes, nō constat, non perdurat. Porro, ut hæc à Sophar, recte differuntur (quibus tamen tacite Hiob mordetur, tanquam impius, propter adflictiones & maledictiones quas sustinet) ita nondum conuincunt Hiobem, propter impietates, adflictū esse, licet interim in iudicio appareat, id quod natura sua est omnis homo, nempe impatiens, impius & blasphemus.

CAP. XII.

Respondens Hiob, dixit.
 Vere ne uos (soli) estis homines, quibus cum morietur sapientia?
 Etiam mihi cor est, sicut uobis, nec inferi
 or uobis sum, & cui hæc nō sunt cognita?
 Qui deridetur a proximo suo, ut ego,
 Inuocat Deum & exaudit eum, risus est
 iustus & simplex.
 Lampas contempta in cogitationibus
 diuitis, parata ad offendiculum pedis.